

Молодь і ринок

ЩОМІСЯЧНИЙ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ЖУРНАЛ

№ 1 (233) січень 2025

Видається з лютого 2002 року

УДК 051 Журнал “Молодь і ринок” внесений до переліку наукових фахових видань України (категорія “Б”) у галузі педагогічних наук: 011 – Освітні педагогічні науки, наказ Міністерства освіти і науки України від 02.07.2020 № 886 (додаток 4). Спеціальності: 012 – Дошкільна освіта; 013 – Початкова освіта; 014 – Середня освіта (за предметними спеціалізаціями); 015 – Професійна освіта (за спеціалізаціями); 016 – Спеціальна освіта, наказ МОН України від 24.09.2020 № 1188 (додаток 5).

Засновник і видавець: Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
Україна, 82100, Львівська область, Дрогобич, вул. Івана Франка, 24
Видання зареєстровано Національною радою України з питань телебачення і радіомовлення.
Рішення Національної ради від 26.10.2023 № 1155, ідентифікатор медіа R30-01827

ISSN 2308-4634 (Print) “Молодь і ринок” індексується у таких базах даних: Google Scholar; Polish Scholarly Bibliography (PBN); **ERIH PLUS**; **Index Copernicus** (ICV 2019 = 85.80; ICV 2020 = 82.12; ICV 2021 = 85.55; ICV 2022 = 80.94; ICV 2023 = 84.92)

DOI: <https://doi.org/10.24919/2617-0825.1/233.2025>

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор: Микола ГАЛІВ – д.пед.н., проф., Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ

Іван БАХОВ – д.пед.н., проф., Міжрегіональна академія управління персоналом

Наталія БИШЕВЕЦЬ – к.пед.н., Національний університет фізичного виховання і спорту України

Галина БІЛАВИЧ – д.пед.н., проф., ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”

Ірина ЗВАРИЧ – д.пед.н., проф., Київський національний торговельно-економічний університет

Микола ПАНТЮК – д.пед.н., проф., Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

Тетяна ПАНТЮК – д.пед.н., проф., Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

Лукаш ТОМЧИК – д.соц.н. (педагогіка), Педагогічний університет в Кракові, Польща

Надія Лаура СЕРДЕНЦЮК – к.пед.н., Сучавський університет імені Штефана чел Маре (м. Сучава, Румунія)

Даніель УОЛЛЕР – д.філос.н., Університет Центрального Ланкаширу (м. Престон, Великобританія)

Марія ЧЕПІЛЬ – д.пед.н., проф., академік АНВО України, Заслужений діяч науки і техніки України, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

Сергій ШАРОВ – к.пед.н., Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного

Олександра ЯНКОВИЧ – д.пед.н., проф., Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка; д.табiлiт., проф., Куявсько-Поморська Академія (м. Бидгощ, Польща)

Адреса редакції: Україна, 82100, Львівська область, Дрогобич, вул. Івана Франка, 24

Тел. +38 (068) 502-45-49; e-mail: molodirynok@gmail.com; веб-сайт: <http://mir.dspu.edu.ua>

Рекомендовано до друку вченою радою Дрогобицького державного педагогічного університету
(протокол № 1 від 23.01.2025)

Посилання на публікації “Молодь і ринок” обов’язкові

Редакція зберігає за собою право скорочувати і виправляти матеріали. Статті, підписані авторами, висловлюють їх власні погляди, а не погляди редакції.

За достовірність фактів, цитат, власних імен, географічних назв, статистичних даних та інших відомостей відповідають автори публікацій.

Youth & market

MONTHLY SCIENTIFIC-PEDAGOGICAL JOURNAL

No. 1 (233) January 2025

Published since February 2002

UDC 051 The journal "Youth and market" is included into the list of scientific professional publications of Ukraine (**category "B"**) in the field of pedagogical sciences: 011 – Educational, pedagogical sciences, the order of the Ministry of Education and Science of Ukraine from 02.07.2020 No. 886 (Appendix 4). Specialties: 012 – Preschool education; 013 – Primary education; 014 – Secondary education (due to subject specializations); 015 – Professional education (according to specializations); 016 – Special education, order of the Ministry of Education and Science of Ukraine from 09.24.2020 No. 1188 (Appendix 5).

Founder and published: Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
Ivan Franko Str., 24, Drohobych, Lviv Region, Ukraine, postal code 82100
Edition is registered in the National Council of Ukraine for Television and Radio Broadcasting.
Decision of the National Council dated 26.10.2023 No. 1155, **media identifier R30-01827**

ISSN 2308-4634 (Print) "Youth and market" is indexed in such databases: Google Scholar; Polish Scholarly Bibliography (PBN); **ERIH PLUS**; **Index Copernicus** (ICV 2019 = 85.80; ICV 2020 = 82.12; ICV 2021 = 85.55; ICV 2022 = 80.94; ICV 2023 = 84.92)

DOI: <https://doi.org/10.24919/2617-0825.1/233.2025>

EDITORIAL BOARD

Head editor: Mykola HALIV – *Doctor of Pedagogic Sciences, Prof., Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*

EDITORIAL BOARD MEMBERS

Ivan BAKHOV – *Doctor of Pedagogic Sciences, Prof., Interregional Academy of Personnel Management*

Nataliya BYSHEVETS – *Candidate of Pedagogic Sciences, National University of Physical Education and Sports of Ukraine*

Halyna BILAVYCH – *Doctor of Pedagogic Sciences, Prof., SHEE "Vasyl Stefanyk Precarpathian National University"*

Iryna ZVARYCH – *Doctor of Pedagogic Sciences, Prof., Kyiv National University of Trade and Economics*

Mykola PANTYUK – *Doctor of Pedagogic Sciences, Prof., Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*

Tetyana PANTYUK – *Doctor of Pedagogic Sciences, Prof., Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*

Lukasz TOMCZYK – *Doctor of Social Sciences (Pedagogic), Pedagogical University of Cracow, Poland*

Nadia Laura SERDENCUC – *Candidate of Pedagogic Sciences, Stefan cel Mare University from Suceava (Romania)*

Daniel WALLER – *Doctor of Philosophy Sciences, University of Central Lancashire (Preston, UK)*

Mariya CHEPIL – *Doctor of Pedagogic Sciences, Prof., Academician of the Academy of Higher Education of Ukraine, Honored Worker of Science and Technology of Ukraine, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*

Sergii SHAROV – *Candidate of Pedagogic Sciences, Dmytro Motornyi Tavria State Agrotechnological University*

Oleksandra YANKOVYCH – *Doctor of Pedagogic Sciences, Prof., Ternopil Volodymyr Hnatyuk National Pedagogical University*

Editorial office: Ukraine 82100, Lviv region, Drohobych, Ivan Franko, 24 str,
Tel. +38 (068) 502-45-49; e-mail: molodirynok@gmail.com; website: <http://mir.dspu.edu.ua>

Recommended for publication by Academic Council of Drohobych State Pedagogical University
(protocol No. 1, 23.01.2025)

Links to the publication of "Youth and market" obligatory

Edition reserves the right to shrink and correct the matter. Articles signed by author express their own point of view.

Authors of publications are responsible for the accuracy of facts, quotations, private names, geographical names, statistics etc.

Молодь і ринок

№ 1 (233) січень 2025

ЗМІСТ

Олег Бойко, Валерій Ляшенко, Віктор Шидлюх Вивчені уроки досвіду змішаного навчання у системі професійної військової освіти.....	7
Тетяна Собченко, Ірина Радченя Деякі питання формування професійної компетентності майбутніх учителів початкових класів в умовах воєнних викликів.....	14
Ірина Зварич, Оксана Магден Реалії і проблеми мови глобального спілкування.....	19
Світлана Кушнірук, Ванда Вишківська, Анжеліка Ремньова Актуальні питання теорії і методики національно-патріотичного виховання у закладах загальної середньої освіти.....	25
Оксана Шквир, Богдан Крищук, Ольга Поляновська, Наталія Сівак, Олег Суховірський Праксеологічний підхід до підготовки майбутніх учителів-магістрів зі спеціальності початкова освіта.....	31
Олена Квас, Олена Кірдан Діяльність музеїв закладів вищої освіти України з висвітлення історії освітянського руху.....	37
Микола Галів Педагогічні погляди Любомира Гузара (1933–2017).....	42
Галина Білавич Музейна педагогіка в професійній підготовці майбутніх фахівців у республіці Польщі.....	51
Галина Білецька, Наталія Казанішена Фундаменталізація змісту професійної підготовки майбутніх вчителів природничих навчальних предметів.....	59
Світлана Калаур, Дора Коврей Фахова компетентність як індикатор професіоналізму майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.....	65
Олена Снісар, Любов Білик, Ольга Самогулова, Оксана Кухнюк, Федір Боєчко Інноваційні підходи до викладання природничих дисциплін у закладах медичної та фармацевтичної освіти.....	70
Оксана Волошина Багатомовність як основний фактор підготовки студентів аграрних закладів вищої освіти в лінгвосоціокультурному просторі.....	75
Tetyana Petrenko Students' and teachers' mental health in cross-cultural educational communication.....	89
Андрій Королько, Наталія Шепітак Розвиток загальнокультурної компетентності в учнів старших класів на прикладі самобутності та взаємообміну української та кримськотатарської культур.....	94

Youth & market

No. 1 (233) January 2025

CONTENTS

Oleg Boiko, Valeriy Lyashenko, Viktor Shydlyukh Lessons learned from the experience of blended learning in the professional military education system.....	7
Tetyana Sobchenko, Iryna Radchenia Some issues of forming professional competence of future primary school teachers in the context of military challenges.....	14
Iryna Zvarych, Oksana Magden Realities and problems of the global language communication.....	19
Svitlana Kushniruk, Vanda Vyshkivska, Anzhelika Remnova Current issues of theory and methods of national-patriotic education in general secondary education institutions.....	25
Oksana Shkvyr, Bohdan Kryshchuk, Olha Polianovska, Nataliia Sivak, Oleh Sukhovirskyi Praxeological approach to the training of future master's degree teachers in primary education speciality....	31
Olena Kvas, Olena Kirdan Activities of museums of higher education institutions of Ukraine in covering the history of the educational movement.....	37
Mykola Haliv Pedagogical views of Lubomyr Huzar (1933–2017).....	42
Halyna Bilavych Museum pedagogy in the professional training of future specialists in the republic of Poland.....	51
Halyna Biletska, Nataliia Kazanishena Fundamentalization of the content of professional training of future teachers of natural subjects.....	59
Svitlana Kalaur, Dora Kovrei Professional competence as an indicator of professionalism of future educators of preschool educational institutions.....	65
Olena Snisar, Liubov Bilyk, Olga Samogulova, Oksana Kukhniuk, Fedir Boechko Innovative approaches to teaching natural sciences in medical and pharmaceutical education institutions.....	70
Oksana Voloshyna Multilingualism as a main factor in the training of students of agricultural institutions of higher education in the linguistic and socio-cultural space.....	75
Tetyana Petrenko Students' and teachers' mental health in cross-cultural educational communication.....	89
Andrii Korolko, Nataliia Shepitak Development of general cultural competence in senior class students using the example of independence and mutual exchange of Ukrainian and Crimean tatar cultures.....	94

УДК 005.336.2-057.4:378:373.2.011.3-051

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.322518>

Світлана Калаур, доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри соціальної роботи
та менеджменту соціокультурної діяльності
Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка
Дора Коврей, доктор філософії,
старший викладач кафедри педагогіки, психології, початкової,
дошкільної освіти та управління закладом освіти
Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II

ФАХОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ІНДИКАТОР ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У статті обґрунтовано фахову компетентність як науковий феномен та зроблено спробу довести, що вона є індикатором професіоналізму майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. Представлено обґрунтування професіоналізму вихователя, який є гарантом високої якості освітнього процесу у закладі дошкільної освіти. На основі аналізу вітчизняних наукових студій фахову компетентність майбутніх вихователів визначено як сукупність теоретичних знань, практичних умінь і навичок, особистісно-професійних якостей, необхідних для здійснення якісної професійної діяльності в умовах закладу дошкільної освіти. Зазначено, що сформована на високому рівні фахова компетентність є індикатором професіоналізму майбутніх вихователів закладу дошкільної освіти, оскільки полягає у здатності до інновацій, гнучкості, аналізу власної професійної діяльності, командної роботи, творчості у професійній діяльності тощо.

Ключові слова: майбутні вихователі закладу дошкільної освіти; фахова компетентність; професіоналізм; професійна підготовка; творча особистість; педагогічна майстерність; театральна педагогіка.

Літ. 11.

Svitlana Kalaur, Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor,
Professor of the Social Work and Management of Socio-Cultural Activities Department,
Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University
Dora Kovrei, Doctor of Philosophy,
Senior Lecturer of the Pedagogy, Psychology, Primary,
Preschool Education and Management of Educational Institutions Department,
Transcarpathian Hungarian Institute named after Ferenc Rákóczi II

PROFESSIONAL COMPETENCE AS AN INDICATOR OF PROFESSIONALISM OF FUTURE EDUCATORS OF PRESCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Modern education does not stand aside from the global changes taking place in society. Like any industry, education requires a professional approach to solving its tasks. First of all, this is especially true of preschool education, the first step in the national educational system, which aims to organize the education, upbringing and development of preschool children. That is why modern preschool education requires educators with high-level professional competence, which guarantees that a child receives a quality education. The authors are in solidarity with scientists that national preschool education will be able to reach a qualitatively new level provided that higher educational institutions effectively train professionals with high-level professional competence and emphasize the importance of the problem, seeking to prove that professional competence is an indicator of the professionalism of future educators of preschool educational institutions. The article has presented a justification for the professionalism of the educator, who is the guarantor of the high quality of the educational process in preschool educational institutions. Based on the analysis of national scientific research, the professional competence of future educators has been defined as a set of theoretical knowledge, practical skills, personal and professional qualities necessary for the implementation of high-quality professional activities in the conditions of preschool education. The authors consider the professionalism of future educators to be an indicator of a high level of professional competence, which consists primarily in the ability to innovate; be flexible (adapt to changing conditions of professional activity, find non-standard solutions, etc.); analyze their own professional activity, identify errors and find ways to eliminate them; work in a team, that is, tolerantly interact with all participants in the educational process of the preschool educational institution; and be creative in professional activity.

Keywords: future educators of the preschool educational institution; professional competence; professionalism; professional training; creative personality; pedagogical skills; theatrical pedagogy.

Постановка проблеми. Сучасна освіта галузь, освіта вимагає професійного підходу до виконання відповідних завдань. Насамперед це найбільше стосується дошкільної освіти – першої схо-

динки в системі вітчизняної освіти, яка має на меті “організацію навчання, виховання та розвитку вихованців під час здобуття ними дошкільної освіти шляхом формування ключових компетентностей відповідно до державного стандарту” [8]. Саме тому сучасна дошкільна освіта потребує вихователів зі сформованою на високому рівні фаховою компетентністю, що гарантує отримання дитиною якісної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що вітчизняні науковці і практики приділяють постійну увагу проблемам професійної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти (Т. Атрощенко, І. Біла, А. Богуш, Н. Гавриш, І. Дичківська, Л. Зданевич, К. Крутій, О. Попович, А. Чаговець, О. Янкович та ін.) та її результату – сформованій професійній (фаховій) компетентності (О. Бобирєва, С. Мартиненко, Н. Сиротич, Т. Теличко та ін.). Ми солідарні з науковцями у тому, що на якісно новий рівень вітчизняна дошкільна освіта зможе вийти за умови ефективної професійної підготовки у закладах вищої освіти фахівців-професіоналів зі сформованою на високому рівні фаховою компетентністю. Хочемо наголосити на вагомості проблеми і довести, що фахова компетентність виступає індикатором професіоналізму майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Мета статті – обґрунтувати фахову компетентність як науковий феномен та індикатор професіоналізму майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Виклад основного матеріалу. Щоб відповідати вимогам своєї професії й гарантувати високу якість освітнього процесу, як стверджує І. Біла, педагогу необхідно щиро прагнути стати професіоналом своєї справи, досягти вершин педагогічної майстерності, що уможливить сприймати свою професію як хобі й отримувати від неї задоволення [2].

До прикладу, Н. Гузій професіоналізм педагога розуміє як “по-перше, норму, зразок виконання педагогічної діяльності відповідно до сучасного рівня педагогічних знань і цінностей, що виступає регулятивним механізмом праці вчителя, вихователя, викладача; по-друге, ототожнює його з підготовленістю, компетентністю, вправністю вчителя-вихователя; по-третє – як особливе ставлення педагога до виконання своїх обов’язків на рівні покликання, місії” [4, 110]. Авторка наголошує, що професіоналізм “як особистісне утворення педагога не тільки дозволяє йому посісти належне місце в суспільному розподілі праці, а й перетворюється на індивідуальну цінність, засіб самоздійснення, внутрішній пласт педагогічної культури учителя-вихователя, що визначає стратегії, умови та результати функціонування людини у педагогічній професії” [4, 123–124].

Професіоналізм вихователя закладу дошкільної освіти трактується Л. Кідіною як “інтегративне осо-

бистісне утворення на засадах теоретичних знань, практичних умінь, значущих особистісних якостей та досвіду, що зумовлюють його готовність до виконання педагогічної діяльності та забезпечують високий рівень її самоорганізації” [5]. Як слушно наголошує О. Таран, професіонала, серед інших властивостей, характеризує позитивне ставлення до своєї діяльності, прагнення до самовдосконалення, володіння методами об’єктивної самооцінки своєї професійної діяльності [10]. Високий рівень професіоналізму, самоорганізації професійної діяльності вихователя, який забезпечує саморозвиток особистості дитини, забезпечується, на думку науковців, його педагогічною майстерністю (комплекс властивостей особистості), системоутворюючим фактором якої є гуманістична спрямованість на особистість дитини, утвердження словом і працею найвищих духовних цінностей, моральних норм поведінки і стосунків [2].

Солідарні з науковцями у тому, що компетентнісний підхід є основоположним орієнтиром у пошуку шляхів формування фахової компетентності майбутніх вихователів закладів. Так, серед усього спектру методичних підходів, які потрібно покласти в основу формування фахової компетентності майбутніх вихователів, акцентуємо увагу саме на цьому підході, оскільки сьогодні він є одним зі стратегічних напрямів державної політики в освітній сфері, орієнтує на досягнення позитивного освітнього результату [6, 510], уможливорює формування професійно значущих якостей особистості майбутнього вихователя, відповідну концептуальність, панорамність професійного мислення [6, 511]. Переконані, що у “методичній площині цей підхід спрямований на те, щоб дати можливість кожному майбутньому фахівцеві у процесі навчання поставити перед собою реальні завдання та змобілізувати власні зусилля на їх реалізацію, а також вдосконалити власну готовність до якісної реалізації майбутньої самостійної діяльності у закладі дошкільної освіти” [6, 511].

Основою високого професіоналізму І. Біла вважає професійну компетентність – знання предмету, методики його викладання, педагогіки та психології і наголошує на вагомості постійного вивчення педагогічної теорії та практики дошкільного виховання [2]. Авторка слушно зауважує, що “глибокі знання теоретичних основ педагогіки та психології – висока методична озброєність – дозволяє педагогу глибше усвідомити закономірності навчання, створює передумови для дієвого вирішення відповідальних завдань у галузі дошкільної педагогіки. Тільки глибоке знання теорії та науковий аналіз педагогічної практики роблять педагога майстром” [2].

Погоджуємося із Н. Сиротич у тому, що формування суспільно досконалої педагогічної системи, виконання завдань і вимог професійної освіти, яка

завжди працює на перспективу, залежить від рівня підготовки майбутніх вихователів закладу дошкільної освіти. Підґрунтям якісної професійної підготовки, на думку авторки, має бути “усвідомлення майбутнім фахівцем значення власної конкурентоспроможності, рівня професійної компетентності та знання дидактичних принципів педагогічного процесу” [9].

Згідно з Професійним стандартом “Вихователь закладу дошкільної освіти”, підготовка майбутніх вихователів може здійснюватися на таких рівнях освіти: фахова передвища освіта; початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти; перший (бакалаврський) рівень вищої освіти; другий (магістерський) рівень вищої освіти [8]. Метою цієї підготовки є сформовані компетентності у здобувачів вищої освіти: загальні (громадянська, соціальна, культурна, лідерська, підприємницька, етична) та професійні (прогностична, організаційна, оцінювально-аналітична, предметно-методична, здоров’я-збережувальна, проєктувальна, психо-емоційна, педагогічне партнерство, морально-етична, здатність до навчання впродовж життя, інформаційно-комунікаційна) [8].

Як стверджує Т. Теличко, фахова компетентність “базується на сукупності аксіологічних складових, серед яких розуміння і прийняття суті педагогічної професії, специфіки її реалізації на дошкільному ступені освіти, активне залучення в діяльність з основними суб’єктами дошкільної освіти, усвідомлення досягнутого рівня професійної компетентності як вихователя закладу дошкільної освіти і потреби в подальшому професійному саморозвитку” [11, 62]. О. Бобирєва визначає фахову компетентність як “складну, динамічну, багатоаспектну, цілісну та поліфункціональну категорію, яка охоплює належно сформовану здатність успішно здійснювати професійну діяльність на основі здобутих теоретичних знань і практичного досвіду, використовуючи традиційні та інноваційні уміння, навички та особистісно-професійні якості у виконанні професійних завдань щодо організації навчання, виховання, соціалізації та розвитку дітей дошкільного віку” [3, 69].

Аналіз психолого-педагогічних праць допоміг С. Мартиненко дійти висновку, що “професійна (фахова) компетентність як складова професійного становлення формується протягом життя у конкретній професійній діяльності на основі психологічних особливостей особистості працівника; відображає якість проходження його професійного становлення, розкриває особливості внутрішнього ставлення до обраної професії і характеризує оновлення і збагачення “Я-концепції” працівника щодо усвідомлення себе як кваліфікованого фахівця; є невід’ємною складовою становлення особистості професіонала, оскільки, по-перше, надає зазначеному

процесу змістовного забарвлення; по-друге, забезпечує конкурентоспроможність спеціаліста на ринку праці. Завершенням процесу професійного становлення особистості є набуття нею професіоналізму” [7].

Згідно з визначенням С. Мартиненко, фахова компетентність – це “цілісна система інтелектуальних, практичних, соціально-психологічних знань, умінь і навичок, що створюють підґрунтя для внутрішньої мотивації до саморозвитку і самовдосконалення, філософського розуміння сенсу і значення праці за фахом та її результатів, стимулюють творчий підхід до професійної діяльності” [7]. Авторка доводить, що фахова компетентність є ключовим поняттям для комплексного розуміння процесу становлення фахівця в сучасній освітній парадигмі. Зі свого боку, Л. Кідіна вважає, що професійна компетентність вихователя “не має вузько професійних меж, оскільки від нього вимагається постійне осмислення розмаїття соціальних, психологічних, педагогічних та інших проблем, пов’язаних з організацією навчально-виховного процесу дошкільного навчального закладу” [5].

Фахову компетентність вихователів Т. Атрощенко та О. Попович трактують як “здатність успішно здійснювати професійну діяльність на основі наявних теоретичних знань та практичного досвіду, використовуючи інноваційні знання і уміння при вирішенні завдань навчання, виховання і розвитку дітей дошкільного віку” [1, 100]. Погоджуємося з науковцями, що фахова компетентність майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти, “як системне явище, включає в себе сукупність компетентностей: інтелектуально-педагогічну компетентність (уміння застосовувати отримані знання, досвід у професійній діяльності для ефективного навчання та виховання дітей дошкільного віку); інноваційну (здатність педагога до інноваційної діяльності, оскільки динамічність змін в освіті в умовах її інтегрування у світовий освітній простір висуває перед педагогами нові виклики – бути готовими до ефективного виконання своїх професійних функцій з урахуванням інноваційності); акмеологічну (динамічна єдність професійно-педагогічної спрямованості особистості, знань, цінностей, способів педагогічного мислення і діяльності, що дозволяють здійснити професійно-особистісний розвиток в освітній практиці) комунікативну компетентність (мовні навички, уміння слухати, екстраверсію (інтерес до зовнішнього світу), емпатію (співпереживання, розуміння іншого)); регулятивну компетентність (уміння педагога керувати своєю поведінкою, контролювати свої емоції, здатність до рефлексії, стресостійкість); ІКТ-компетентність (особиста якість фахівця, що виявляється в його готовності і здатності самостійно використовувати інформаційно-комунікаційні технології в своїй предметній діяльності);

дослідницьку (здатність розв'язувати професійні проблеми за допомогою засобів дослідницької діяльності); полікультурну компетентність (входить у структуру його професійної компетентності, адже цього вимагають умови (робота в багатокультурному середовищі), в яких вона здійснюється)” [1, 101]. Відповідно, автори називають фахову компетентність “справжнім індикатором професійного становлення майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти, оскільки є метою і результатом професійної підготовки у закладі вищої освіти та уможливорює здійснення ефективної професійної діяльності у ЗДО” [1, 101].

Професійна компетентність вихователя дітей дошкільного віку, як стверджує Н. Сиротич, тісно пов'язана з його суспільно-педагогічною діяльністю, адже кожен педагог дошкільнят, реалізуючи соціально-культурний досвід багатьох попередніх поколінь, надає йому нового творчого характеру й полікультурного імпульсу [9, 17]. Сутнісними характеристиками професійної компетентності майбутніх вихователів дослідниця виокремлює: досконале володіння теоретичними знаннями з метою підвищення рівня освітніх державних стандартів; володіння знаннями із суміжних з дошкільною педагогікою наук; педагогічна майстерність і творча, дослідницька діяльність; самовдосконалення і творча праця над собою; оволодіння культурним, етнодуховним потенціалом; застосування на практиці новітніх методик навчання й виховання дітей дошкільного віку [9, 18]. Акцентуємо увагу на тому, що вихователь закладу дошкільної освіти покликаний виконувати дві основні ролі: навчати, допомагаючи дошкільникам набути нові знання, і виховувати, але водночас захоплювати, зацікавлювати, “заряджати” творчою мотивацією. Доцільно врахувати, що він “зобов'язаний сформувати у дитини здатність емоційно сприймати явища та події навколишнього світу, взявши за основу процесу соціалізації формування творчих умінь виховання засобами синкретичного мистецтва – театрального. Виконання цього суспільного завдання і становить сферу професійної компетентності дошкільного педагога-мистця” [9, 18]. Саме тому, серед багатьох засобів формування фахової компетентності майбутніх фахівців дошкільної освіти, вагомим потенціалом, на наш погляд, володіє театральна педагогіка.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Фахова компетентність майбутніх вихователів – це сукупність теоретичних знань, практичних умінь і навичок, особистісно-професійних якостей, необхідних для здійснення якісної професійної діяльності в умовах закладу дошкільної освіти.

Індикатором професіоналізму майбутніх вихователем вважаємо сформовану високого рівня фахову компетентність, яка полягає передовсім у

здатності: до інновацій; до гнучкості (адаптування до змінних умов професійної діяльності, знаходження нестандартних рішень тощо); до аналізу власної професійної діяльності, вияву помилок і пошуку шляхів їх усунення; працювати в команді, тобто толерантно взаємодіяти з усіма учасниками освітнього процесу ЗДО; до творчості у професійній діяльності. Подальшу увагу спрямуємо на укладення методичних рекомендацій щодо формування у процесі професійної підготовки фахової компетентності у здобувачів вищої освіти за спеціальністю 012 Дошкільна освіта.

ЛІТЕРАТУРА

1. Агрозенко Т., Попович О. Характеристика фахової компетентності як індикатора професійного становлення майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. *Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторі* : збірник тез доповідей V Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції (4 листопада 2022 р., м. Мукачеве) / гол. ред. Т.І. Бондар. Мукачеве : МДУ, 2022. С. 98–102.
2. Біла І.М. Професіоналізм педагога як передумова становлення творчої особистості дитини. *Педагогічна спадщина В.О. Сухомлинського у діалозі із сучасністю*. Луцьк, 2014. С. 38–42.
3. Бобирева О.С. Формування фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти засобами інтерактивних технологій : дис. на здобуття ступеня доктора філософії : 015 “Професійна освіта (за спеціалізаціями)”. Мукачівський державний ун-т. Мукачеве, 2023. 403 с.
4. Гузій Н.В. Педагогічний професіоналізм як наукова категорія. Педагогічна творчість, майстерність, професіоналізм у системі підготовки освітянських кадрів: здобутки, пошуки, перспективи : монографія / керізн. авт. кол. Н.В. Гузій ; Мін-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М.П. Драгоманова. Київ : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. С. 109–155.
5. Кідіна Л.М. Формування фахових компетенцій майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу. *Наукова скарбниця освіти Донецчини*, 2010. № 1 (6). С. 69–75.
6. Коврей Д., Бобирева О. Фахова компетентність майбутніх вихователів: теоретичні підходи до її формування на засадах компетентісного підходу. *Social Work and Education*, 2021. Vol. 8. № 4. pp. 505–514.
7. Мартиненко С.А. Фахова компетентність: психолого-педагогічний аспект. *Народна освіта*: електронне фахове видання, 2013. Вип. 2 (20). URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=527
8. Про затвердження професійного стандарту “Вихователь закладу дошкільної освіти”. Наказ Міністерства освіти України № 755-21 від 19.10.2021. URL: <https://mon.gov.ua/prp/pro-zatverdzhennya-profesijnogo-standartu-vihovatel-zakladu-doshkilnoyi-osviti>
9. Сиротич Н.Б. Методологічні аспекти формування професійної компетентності майбутніх вихователів дітей дошкільного віку. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Педагогіка*, 2010. № 1. С. 15–20.
10. Таран О.В. Розвиток професіоналізму вихователя дошкільного навчального закладу в системі післядип-

ломної педагогічної освіти. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/3736/1/O_Taran_ANXXIS_2014_IPPO.pdf

11. Теличко Т.В. Формування фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти на засадах міждисциплінарного підходу : дис. на здобуття ступеня доктора філософії : 015 “Професійна освіта (за спеціалізаціями)”. Мукачівський державний ун-т. Мукачєво, 2021. 294 с.

REFERENCES

1. Atroshchenko, T. & Popovych, O. (2022). Kharakterystyka fakhovoyi kompetentnosti yak indykatora profesiynoho stanovlennya maybutnikh vykhovateliv zakladiv doshkilnoyi osvity [Characteristics of professional competence as an indicator of professional development of future educators of preschool educational institutions]. Mukachevo, pp. 98–102. [in Ukrainian].
2. Bila, I.M. (2014). Profesionalizm pedahoha yak perezumovna stanovlennya tvorchoyi osobystosti dytny [Professionalism of the teacher as a prerequisite for the formation of the creative personality of the child]. Luts'k, pp. 38–42. [in Ukrainian].
3. Bobyrev, O. S. (2023). Formuvannya fakhovoyi kompetentnosti maybutnikh vykhovateliv zakladiv doshkilnoyi osvity zasobamy interaktyvnykh tekhnolohiy [Formation of professional competence of future educators of preschool educational institutions by means of interactive technologies]. *Doctor's thesis*. Mukachevo State University. Mukachevo, 403 p. [in Ukrainian].
4. Guzyi, N.V. (2015). Pedagogichnyy profesionalizm yak naukova katehoriya [Pedagogical professionalism as a scientific category]. Kyiv: Publishing House of NPU named after M.P. Dragomanov, pp. 109–155 [in Ukrainian].
5. Kidina, L.M. (2010). Formuvannya fakhovykh kompetentsiy maybutnoho vykhovatelya doshkilnoho navchalnoho zakladu [Formation of professional competencies of the future preschool educator]. *Scientific treasury of education of Donetsk region*, Vol. 1 (6). pp. 69–75. [in Ukrainian].

6. Kovrey, D. & Bobyrev, O. (2021). Fakhova kompetentnist maybutnikh vykhovateliv: teoretychni pidkhody do yiyi formuvannya na zasadakh kompetentisnoho pidkhodu [Professional competence of future educators: theoretical approaches to its formation based on the competency approach]. *Social Work and Education*, Vol. 8, pp. 505–514. [in Ukrainian].

7. Martynenko, S.A. (2013). Fakhova kompetentnist: psykholoho-pedahohichnyy aspekt [Professional competence: psychological and pedagogical aspect]. *Public education: electronic professional publication*, Vol. 2(20). Available at: https://www.na.rodnaosvita.kiev.ua/?page_id=527 [in Ukrainian].

8. On approval of the professional standard “Preschool Education Teacher”. Order of the Ministry of Economy of Ukraine No. 755-21 dated 19.10.2021. Available at: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-profesijnogo-standartu-vihovatel-zakladu-doshkilnoyi-osviti> [in Ukrainian].

9. Syrotych, N.B. (2010). Metodolohichni aspekty formuvannya profesiynoyi kompetentnosti maybutnikh vykhovateliv ditey doshkilnoho viku [Methodological aspects of the formation of professional competence of future educators of preschool children]. *The Scientific Issues of Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University. Series: pedagogy*, Vol. 1, pp. 15–20. [in Ukrainian].

10. Taran, O.V. Rozvytok profesionalizmu vykhovatelya doshkilnoho navchalnoho zakladu v systemi pislyadyplomnoyi pedahohichnoyi osvity [Development of professionalism of a preschool teacher in the system of postgraduate pedagogical education]. Available at: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/3736/1/O_Taran_ANXXIS_2014_IPPO.pdf [in Ukrainian].

11. Telichko, T.V. (2021). Formuvannya fakhovoyi kompetentnosti maybutnikh vykhovateliv zakladiv doshkilnoyi osvity na zasadakh mizhdysyplinarnoho pidkhodu [Formation of professional competence of future educators of preschool educational institutions on the basis of an interdisciplinary approach]. *Doctor's thesis*. Mukachevo, 294 p. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 21.01.2025

“Виховання має сформувати діяльність, а не пригнічувати її. Завдання педагога в тому, щоб насичувати та сприяти, спостерігати, захоплювати, спонукати, а не втручатися, наказувати чи обмежувати”.

Марія Монтессорі
італійський педагог, лікар, філософ

“Я бачу дуже важливе виховне завдання в тому, щоб повсякчас підтримувати, поглиблювати бажання учня бути відкривачем, реалізувати це бажання спеціальними методами роботи”.

Василь Сухомлинський
український педагог, публіцист

“Найбільша розкіш – це насолода розуміння”.

Леонардо да Вінчі
італійський математик, художник, науковець, винахідник

